

ARUANNE

TLÜ riigieelarvelise toetuse kasutamise lepingu tegevuskava punkt 1.1.5. täitmise kohta

Aruande periood: 01.01.2022 - 31.12.2022
Veebileht: [Kutseasta alustavale õpetajale](#)
E-post: kutseasta@tlu.ee
Telefon: (+372) 6199 527
Koostajad: Kaarin Peet, Tallinna Ülikool, kutseasta programmijuht
Kätlin Vanari, Tallinna Ülikooli haridusinnovatsiooni keskuse juhataja
Koostamise aeg: Jan 12, 2023

Sissejuhatus

Kutseaasta programmi alustavate õpetajate toetamiseks korraldatakse Tallinna Ülikoolis 2004. aastast. Programmi keskne idee on tööd alustava õpetaja toetamine tööellu ja -keskkonda sisseelamisel ühe õppeaasta vältel läbi töökohal toimiva mentorsuhte ja programmi raames toimuva tugigrupi regulaarsete kohtumiste.

Käesolev aruanne võtab kokku programmi 2022. aasta koolitus- ja arendustegevused ning ettepanekud edasiseks. Oluline on märgata, et seekordsesse aruandesse on haaratud 2021/22 õppeaasta andmed tervikuna ja 2022. aasta sügissemestri andmed.

Tallinna Ülikool pakub kutseaasta programmi raames [tugigrupis osalemise võimalust](#) nii koolieelsete lasteasutustes kui üldhariduskoolides tööd alustavatele õpetajatele. Alustavaile kutseõpetajatele, kel puudub õpetajaharidus, on välja töötatud [kohanemisaasta](#) esmaste kutsepedagoogiliste teadmiste saamiseks. Kogenud pedagoogid erinevat tüüpi haridusasutustest saavad osaleda [mentorikoolitusel](#), juhirolli täitjatele on suunatud juhtide [mentorikoolitus](#). Jätkuprogrammina saab liituda supervisioonigruppidega [õpetajatele](#), tegutsevatele [mentoritele](#), haridusasutuste [juhtidele](#).

Aruandeperioodil toimus 19 koolitust, neist 12 2021/22 õa; 7 said alguse 2022/23 sügissemestril. Kokku osales koolitustel 323 inimest, neist 140 alustas 2022 sügisel. Nagu aastaid, olid ka sel aruandeperioodil väga populaarsed koolieelsetele lasteasutustele suunatud koolitused, mille puhul on ootenimekirjade tekkimine pigem reegel kui erand. Samuti leidsid oma tee ülikooli paljud kutseõpetajad, keda toetatakse esmaste pedagoogiliste sammude astumisel. Kui 2021/22 õa koolitused toimusid üsna tavapäraselt, siis 2022/23 viidi sisse mõningaid põhimõttelisi uuendusi. Üldhariduskoolide alustavate õpetajate ja mentorite osas loobuti kolmel õppeaastal rakendatud ühise grupina koolitusprogrammist ning käivitati taas eraldi grupid. 2023. aastal liigutakse alustatud muudatustega järk-järgult ja kogunevatele andmetele toetudes edasi. Kutseaasta arendustegevuste raames on järjest enam tähelepanu pööratud täiendavale kommunikatsioonile, et selgitada alustavatele õpetajatele sh kvalifikatsioonita õpetajatele suunatud professionaalse arengu võimalusi.

Kutseaasta tegevuste läbiviimiseks on kasutatud tegevustoetuse vahendid täies mahus. Kutseaastaga seotud tegevuste kulud on olnud 95 100 EUR. Arvestades rahastuse püsimist samal tasemel ning muutunud finants- ja majandusliku olukorda on suurenenud surve vähendada tegevuste mahtusid. Täiendavat rahastuseta ei ole võimalik kutseaasta programmi kvaliteetselt senises mahus jätkata.

Järgnevalt annab aruanne täpsema ülevaate aruandeperioodil toimunud koolitustest, alustavate õpetajate toetamisest koolieelsetes lasteasutustes, üldhariduskoolides ja kutseõppeasutustes, kutseaasta programmi koolitajatest ja arendustegevustest.

1. Toimunud koolitused

Õpetaja kutseasta programmi raames toimus aruandeperioodil 19 koolitust, milles osales kokku 183 haridustöötajat (tabel 1 ja 2).

Tabel 1. 2021/2022 õppeaasta koolituste andmed.

		Asutuse tüüp *	Maht **	Kursused	Osalejad ***	Sihtgrupp		
						Õpetajad	Mentorid	Juhid
Tugi-programm	Alustava õpetaja tugiprogramm	KELA	56	2	35	35	N/A	N/A
	Kutseõpetajate tugiprogramm	KK	64	1	20	20	N/A	N/A
	Mentorite ja alustavate õpetajate koolitus	ÜHK	56	2	29	12	17	N/A
Mentori-koolitus	Mentorikoolitus õpetajatele	KELA	56	2	32	N/A	32	NA
	Mentorikoolitus juhtidele	KELA, ÜHK, KK	35	2	36	N/A	N/A	36
Supervisioon	Supervisioon õpetajatele	KELA, ÜHK, KK	24	1	9	9	N/A	N/A
	Supervisioon mentoritele	KELA, ÜHK, KK	24	1	9	N/A	9	N/A
	Supervisioon koolijuhtidele	KELA, ÜHK, KK	28	1	13	N/A	N/A	13
Kokku:				12	183	67	85	31

* KELA - koolieelne lasteasutus; KK - kutseharidusasutus; ÜHK - üldhariduskool

** ühe kursuse maht kontakttundides

*** osalejate arv kokku

Tabel 2. 2022/23 õppeaasta sügissemestri koolituste andmed

		Asutuse tüüp *	Maht **	Kursused	Osalejad ***	Sihtgrupp		
						Õpetajad	Mentorid	Juhid
Tugi-programm	Alustava õpetaja tugiprogramm	KELA	56	1	20	20	N/A	N/A
		ÜHK	56	1	19	19	N/A	N/A
	Kutseõpetajate tugiprogramm	KK	64	1	28	28	N/A	N/A
	Mentorite ja alustavate õpetajate koolitus	ÜHK	56	1	16	8	8	N/A
Mentori-koolitus	Mentorikoolitus õpetajatele	KELA	56	1	18	N/A	18	NA
		ÜHK	56	1	20	N/A	20	N/A

	Mentorikoolitus juhtidele	KELA, ÜHK, KK	35	1	19	N/A	N/A	19
Kokku:				7	140	93	28	19

* KELA - koolieelne lasteasutus; KK - kutseharidusasutus; ÜHK - üldhariduskool

** ühe kursuse maht kontakttundides

*** osalejate arv kokku

Toetudes tegevuste ja kulude analüüsile otsustati edaspidi jätkata vaid tegevustega, mis on üheselt seotud kutse aasta keske eesmärgiga. Nii ei kavandatud 2022/23. aasta arenguprogrammi raames supervisiooni alustavatele õpetajatele, mentoritele ja koolijuhtidele.

2. Alustava õpetaja toetamine koolieelsetes lasteasutustes

Koolieelsete lasteasutuste õpetajatele toimusid koolitused 2021/22. aasta juba harjumuspärase rütmis, 2022/23. aasta vähendati avatavate gruppide arvu.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajatele suunatud koolitused aruandeperioodil:

- Alustava õpetaja tugiprogramm ([Kutse aasta alustavale õpetajale](#))
 - ◆ 2021/22. aasta kaks paralleelset gruppi, mis lõpetasid kevadel 2022, kokku osales 35 alustavat õpetajat koolieelsetest lasteasutustest üle Eesti.
 - ◆ 2022/23. aasta sügissemestril avati üks grupp, planeeritud lõpetamine kevadel 2023; osaleb 20 alustavat koolieelse lasteasutuse õpetajat.
- Mentorikoolitus ([Mentorlus - Arengut Toetav Koostöö](#)) õpetajatele töökogemusega kolm ja enam aastat. 2022. aastal avati 2 gruppi:
 - 2021/22. aasta kevadsemestril, 15 osalejat.
 - 2022/23. aasta sügissemestril, 18 osalejat.

Lisaks oli õpetajatel ja juhtidel 2021/22. aasta kevadsemestrini võimalus osaleda jätkuprogrammides, mis viidi läbi supervisiooni formaadis.

Osalejatest ülevaate saamiseks uuriti muu hulgas nende hariduslikku tausta. Aruandeperioodil tugiprogrammis ja mentorikoolitusel osalenud koolieelse lasteasutuse töötajate haridustase erines - alustavate õpetajad olid valdavalt (>90%) mittepädagoogilise taustaga, sh suur osa (>40%) kõrghariduseta. Mentorikoolitusel osalejad olid valdavalt (74%) omandanud bakalaureuse taseme mõnel pädagoogilisel erialal (vt Tabel 3).

Tabel 3. 2021/22. aasta ja 2022. osalenute hariduslik taust (koolieelne lasteasutus)

	Õpetaja tugiprogramm	Mentorikoolitus
Magistrikraad, pädagoogiline eriala	3.13%	7.41%
Magistrikraad, mittepädagoogiline eriala	12.50%	7.41%
Bakalaureusekraad, pädagoogiline eriala	6.25%	74.07%
Bakalaureusekraad, mittepädagoogiline eriala	37.50%	3.70%
Kesk-, keskeri-, rakenduslik kõrgharidus	40.63%	7.41%

2022. sügissemestril tugiprogrammis ja mentorikoolitusel alustanutelt küsiti, kuidas toetatakse alustavat õpetajat nende töökohal. Valdavalt (65%) raporteerisid õpetajad, et tajuvad kolleege toetavana, kuigi puudub ametlik töötajate sisseelamisprogramm. Üle poolte osalejatest raporteeris, et neil ei ole töökohal aktiivset mentorsuhet, st alustavatel õpetajatel puudub mentor, mentorikoolitusel osalenutel mentee) - vt Tabel 4.

Tabel 4. 2022. osalenud õpetajate ja mentorite võimalused toe saamiseks töökohal (koolieelne lasteasutus)

on toimiv sisseelamisprogramm	sisseelamisprogrammi ei ole, aga kolleegid on toetavad	formaalne sisseelamisprogramm puudub	ei oska vastata
10.0%	65.0%	5.0%	20.0%

jah, mul on mentor/mentee	17.9%
ei, mul ei ole mentorit/menteed	53.6%

3. Alustava õpetaja toetamine üldhariduskoolides

2022. Aastal viidi läbi avatud sihtgrupiga kursus "[Õpetajakoolituse võimalused õpetaja kvalifikatsiooni omandamiseks](#)" eesmärgiga tutvustada TLÜ õpetajakoolituse võimalustega vajaliku kvalifikatsiooni omandamiseks, kasvatada huvi õpingute vastu ülikoolis, analüüsida ennast õpetajana ning laiendada teadmisi nii iseenda kui ka õpilaste õpioskuste toetamiseks. Kursuse lõpetas 33 õpetajat, kellel on nüüd parem ülevaade võimalustest, kuidas omandada kvalifikatsioon ning saada alustava õpetajana toetust.

Üldhariduskoolidest osales aruandeperioodil programmis 32 alustavat õpetajat tugiprogrammis ja 45 kogenumat pedagoogi mentorikoolitusel. Seejuures oli alustavate õpetajate arv suurem varasematest aastatest (sh 2021/22 õppeaastast).

Üldhariduskoolide õpetajatele suunatud koolitused aruandeperioodil:

- Alustava õpetaja tugiprogramm ([Kutseaasta alustavale õpetajale](#))
 - ◆ 2022 sügisel alustas uuesti koolidele suunatud tugiprogramm alustavatele õpetajatele.
 - ◆ osalejaid 19, planeeritud lõpetamine 2023. kevadel.
- Mentorikoolitus ([Mentorlus - Arengut Toetav Koostöö](#))
 - ◆ toimus 2022/23 sügissemestril;
 - ◆ osalejaid 20.
- Ühiskoolitus alustavatele õpetajatele ja mentoritele ([Vahetame vaatenurka - arengut toetav koostöö koolis](#))
 - ◆ 2021/22 toimus üks kursus avatud koolitusena ja lisaks üks kursus tellimuskoolitusena;
 - ◆ 2022/23 õa sügissemestril alustas üks kursus tellimuskoolitusena.

Küsitlusest tugiprogrammis ja mentorikoolitusel osalejate tausta kohta nähtub, et 2021/22 õa oli vastajate seas rohkem (>70%) pedagoogilisel erialal magistrikaadi omandanud, 2022/23 õa seevastu leidub seda alla 38% vastanuist (vt Tabel 5). Kahe õppeaasta andmed ei ole siiski üheselt kõrvutatavad - arvestada tuleb, et 2021/22 õa osalejate seas oli alustavate õpetajate osakaal oluliselt väiksem.

Tabel 5. 2021/22 õa ja 2022. a osalenute hariduslik taust (üldhariduskool)

	magistrikraad, pedagoogiline eriala	magistrikraad, muu eriala	bakalaureusekraad, pedagoogiline eriala	bakalaureusekraad, muu eriala	kesk-, keskeri
2021/22	70.6%	5.9%	0.0%	11.8%	11.8%
2022/23	37.8%	28.9%	11.1%	8.9%	13.3%

2022/23 sügissemestril tugiprogrammi ja mentorikoolitust alustanutelt küsiti, kuidas toetatakse alustavat õpetajat nende töökohal - ligi pooled (>45%) vastanuist märkis, et ametlikku sisseelamisprogrammi töökohal ei ole, aga kolleege tajutakse toetavana. Aktiivses mentorlussuhtes osalemist (st ametlikult määratud mentori või mentee olemasolu) märkis märgatav vähemus üldhariduskoolide koolitustel osalejate küsitlustele vastajaist (vt Tabel 6).

Tabel 6. 2022. osalenud õpetajate ja mentorite võimalused toe saamiseks töökohal (üldhariduskool)

koolis on toimiv sisseelamisprogramm	sisseelamisprogrammi ei ole, aga kolleegid on toetavad	formaalne sisseelamisprogramm puudub	ei oska vastata
31.4%	45.1%	17.6%	5.9%

jah, mul on mentor/mentee	32.3%
ei, mul ei ole mentorit/menteed	67.7%

Üldhariduskoolidele suunatud koolituste struktuuris seisnes olulisim muutus eraldi tugiprogrammi ja mentorikoolituse taaskäivitamises üldhariduskoolide õpetajatele. Viimati viidi neid sel kujul läbi 2018/19 õa. Alates 2019/20 õa koondati need ühtsesse programmi "Vahetame vaatenurka - arengut toetav koostöö koolis", milles osalesid kõrvuti mentorid ja alustavad õpetajad. Selline koostöine programm tõestas end eriti hästi tellimuskoolituse formaadis - olles suunatud mõnele konkreetsele koolile, sihtgrupiks ühe organisatsiooni liikmed. Sellisena on plaanis programmiga ka edasi minna.

Eesmärgiga teravdada kogu programmi fookust üldhariduskoolide õpetajatele on kavas jääda edaspidi 2022. taastatud praktika juurde ja pakkuda avatud koolitustena tugiprogrammi ja mentorikoolitust. Arvestades tugiprogrammis osalejate hulgas suurenevat osakaalu õpetajatest, kellel puudub kvalifikatsioon, töötati välja õppekava, mis lisaks alustava õpetaja sisseelamisele annaks ka esmased pedagoogilised baasteadmised. Õppekava piloteerimine toimub järgnevatel aastatel.

4. Alustava õpetaja toetamine kutseõppeasutustes

Alustavatele, pedagoogilise taustata kutseõpetajatele suunatud programmis osales aruandeperioodil kokku 48 õpetajat kutseõppeasutustest üle Eesti.

→ Alustava kutseõpetaja tugiprogramm ([Kutseõpetaja kohanemisaasta](#))

◆ 2021/22 õa - 20 osalejat

◆ 2022. sügisel alustas 28 osalejat, oodatav lõpetamine 2023. kevadel

Hariduslikult taustalt joonistub vastajate seas selgelt välja kõrghariduseta kutseõpetajate grupp (>71%) - vt Tabel 7.

Tabel 7. 2021/22 õa ja 2022. a osalenute hariduslik taust (kutseharidusasutus)

magistrikraad, pedagoogiline eriala	magistrikraad, muu eriala	bakalaureusekraad, pedagoogiline eriala	bakalaureusekraad, muu eriala	kesk-, keskeri-, kutse
0.0%	7.1%	2.4%	19.0%	71.4%

2022/23 sügissemestril kutseõpetajate tugiprogrammis alustanutelt küsiti, kuidas toetatakse alustavat õpetajat nende töökohal. Sarnaselt teistel koolitustel osalejatega vastas ka kutseõpetajatest suurim grupp (>60% vastanuist), et koolis ei pakuta ametlikku sisseelamisprogrammi, aga kolleegidepoolne toetus on olemas. Veerand vastanuist ei osanud antud teemat kommenteerida. Aktiivset mentorsuhet töökohal raporteeris vähemus (<36%) vastanuist (vt Tabel 8).

Tabel 8. 2022. osalenud kutseõpetajate võimalused toe saamiseks töökohal (kutseharidusasutus)

koolis on toimiv sisseelamisprogramm	sisseelamisprogrammi ei ole, aga kolleegid on toetavad	formaalne sisseelamisprogramm puudub	ei oska vastata
7.1%	60.7%	7.1%	25.0%

jah, mul on mentor	35.7%
ei, mul ei ole mentorit	64.3%

Kutseõpetajate tugiprogramm näib olevat hästi sisse töötanud - registreerujaid on iga kursuse eel pigem üle piirmäära, kutseõppeasutused üle Eesti oskavad kursust küsida ja alustavate õpetajate koolitusele suunamine on pigem levinud. Kursuse raames saavad osalejad väga laiapindse kogemuse nii ülikoolist kui paljudest kutseõppeasutustest, tavaks on saanud lisaks tugevale akadeemilisele baasile kaasata koolitajatena ka praktikuid kutsekoolidest.

Arendamist vajava sisulise aspektina tuleb nimetada mentorite kaastatust - kuigi programmi sisu toetab osalejate mentorite mitmekülgset kaasamist protsessi, siis reaalsuses on mentoreid vähe, neist omakorda õpetajate kohanemisaastal osaleda leiab võimalust vaid murdosa.

5. Kutseasta programmi koolitajad

Alates 2022. on õpetaja kutseasta tegevusaruandesse lülitatud ka programmi panustavate koolitajate vaade, et tagada järjepidevus ja jätkusuutlikkus edasistel perioodidel ning kasutada andmetest joonistuvat mustrit vajadusel muudatuste kavandamiseks. Aruandeperioodil kaasatud koolitajate kohta annab ülevaate Tabel 9.

Tabel 9. Koolitajate andmed 2022

Kokku koolitajaid	18
Varasemalt kutseasta raames koolitanud	17
Uued koolitajad	1
Tallinna Ülikooli töötajad	4
Koolitusettevõtjad	7

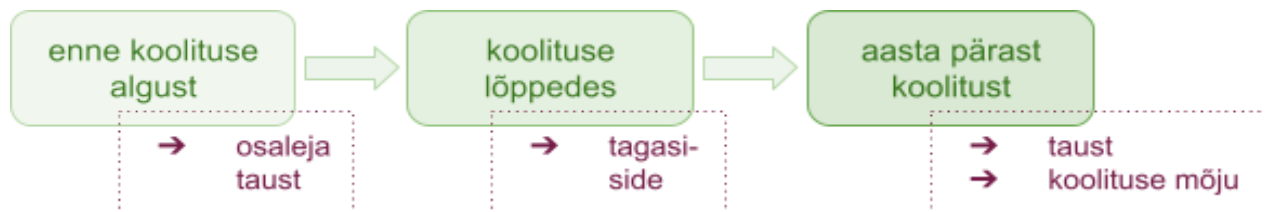
Positiivse asjaoluna tuleb märkida õpetaja kutseasta programmi panustavate koolitajate suurt pühendumust - mitmed neist on olnud programmi ja Tallinna Ülikooliga seotud paljude aastate vältel. Samuti tõuseb esile sotsiaalne pilt - koolitajatel on omavahelised tihedad koostõised suhted, mis on aastate jooksul kujunenud kogukondlikuks suhtluseks. Hea koostöö ja kogukondlik toimimine toetab programmi eesmärkide saavutamist igakülgsest. Ülikoolipoolseks ülesandeks on siin muu hulgas aidata kaasa aidata parimate kaasaegsete praktikate ja tõenduspõhise teooriabaasi rakendamisele.

6. Arendustegevused

Allpool on toodud ülevaade olulisematest arendustegevustest aruandeperioodi vältel.

a. Osalejaskonna kirjeldamine

Aruandeperioodil seati sisse ja piloteeriti süsteem programmis osalevate haridustöötajate kohta andmete kogumiseks. Lisaks kursuse järel täidetava lühikese tagasisideküsimustiku täiendamisele viidi sisse kursuse-eelne küsitlus, millega osaleja annab infot oma haridusliku tausta, töökeskkonna, hariduse omandamise jm kohta. Samuti töötati välja ja piloteeriti 2022. sügisel andmete kogumist programmi varasemalt läbinutele. Eesmärk on süsteemse taustauuringu abil perspektiivis kujundada suurem pilt programmis osalejaist, et jõuda programmi laiema mõju hindamiseni - vt ka joonis 1.

Joonis 1. Osalejate taustainfo mitmetasandiline kogumine

b. Kommunikatsioon ja koostöö

Aruandeperioodi üheks ülesandeks oli kutseasta programmi kommunikatsiooni fookusesse tõstmine - seda nii avalike kui otse sidusgruppidele suunatud sõnumite tähenduses. Sellega seoses:

- uuendati kutseasta [veebilehe](#) struktuur ja sisu Tallinna Ülikooli lehel;
- uuendati veebilehte [Õpi Õpetajaks!](#), mis kirjeldab nüüd selgelt erinevad võimalikud õpiteekonnad õpetajaametini ja ka pedagoogi kutseni jõudmiseks;
- koostati ja avaldati Õpi Õpetajaks veebilehel [meelespea alustavale õpetajale](#), mis annab alustavale õpetajale lihtsalt järgitavad suunised sujuvaks sisseelamiseks ja töö alustamiseks;
- levitati Eve Eisenschmidt ja Kaia Lainola koostöös valminud raamatut "Mentorlus kui koostööne õppimine ja areng hariduses", mis on mõeldud mõeldud mentorsuhte kõikidele osapooltele: alustavatele õpetajatele, kogenud õpetajatele ja haridusjuhtidele, kel on soov mentorlust arengut toetava koostööse õppimisena rakendada. Raamatu [tutvustus](#) ja [veebiversioon](#) on leitavad TLÜ kodulehelt.
- uuendati koostööd Tartu Ülikooli ja kogu Eesti kutseasta võrgustikuga. Toimus traditsiooniks saanud ühisseminar kutseasta tugiprogrammi juhtide, mentorikoolituse läbiviijate ja ekspertide osalusel (kokku 18 osalejat), et arendada võrgustikuliikmete omavahelist koostööd õpetaja

professionaalse arengu toetamisel ja jagada vastastikku kogemusi tugiprogrammi ja mentori koolituse läbiviimisel.

- uuendati kontakte ja koostööd Põhjamaade kolleegidega *Northeastern Educational Research Association* (NERA) ja *Sustainable Ecosystems of Mentoring for Newly Qualified Teachers* (NTI-SEM) võrgustikes.

7. Edasised tegevused

2023. aastal on kavas jätkata 2022. aastal alustatud ning keskenduda järgnevale:

- jätkata kulude detailset jälgimist kevadsemestril 2022/23 ja teha andmete põhjal otsused 2023/24 sügissemestri tegevuste planeerimiseks;
- koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Tartu Ülikooliga analüüsida kutse aasta programmi korraldust, ning vajadusel kaasajastada see;
- jätkata 2022. sügisel taastatud tugiprogrammi ja mentorikoolitusega üldhariduskoolide õpetajatele;
- 2022. saadud kogemuse põhjal täiendada/parandada osalejate kirjeldamise vahendeid ja protessi;
- alustada kutse aasta programmi pikaajalisema mõju kohta andmete kogumisega - koostada ja viia sisse järelküsitlus (u 1 a pärast osalemist);
- edaspidi küsida regulaarselt tagasisidet ja ettepanekuid protsessi kohta ka koolitajatelt.

